

N. Murat Ersavcı¹

Ekonomik ve Siyasi Politikalar Merkezi Direktörü

SAHA DİPLOMASİSİ ANILARI – XV:

NATO Savunma Koleji – Roma

(ŞUBAT – TEMMUZ 1979)

SAHA DİPLOMASİSİ ANILARI

Roma Büyükelçiliğine atanıyorum:

Ocak ayının son haftasında Bakanlıktan gelen bir telgraf Gümülcine Başkonsolosluğundaki görevimden Roma'daki NATO Savunma Kolejine atandığımı öğrendim. Kolejin şubat ayında başlayacak eğitimine katılmam bekleniyordu. Merkeze dönmeme 7-8 ay kalmış, Dışişleri jargonu ile “sathı maili” girmiştım. Hoş bir sürpriz oldu! Anlaşılan Personel Dairesi yetkilileri son dakikaya kadar koleje kimin atanacağı hakkında bir karar alamamıştı!

Roma'ya Yolculuk:

Eşim Zeynep ile bu kadar kısa bir süre içinde nasıl ev eşyalarımızı toparlayıp, Roma'ya ulaşacağımızı da kara kara düşünmeye başladık. Yunan makamlarının hasmane tutumları nedeni ile Gümülcine'de geçirmekte olduğumuz sıkıntılı bir dönemin geri kalacak olmasından memnunduk. Hele Roma'ya gidecek olmamız ılık bir meltem rüzgârı gibi etki yapmıştı.

Ev ve kişisel eşyalarımızı göndereceğimiz bütçemize uygun yerel bir firma bulmak mümkün olmadı. Selanik'te yerleşik yabancı firmaların istedikleri ücretleri ödemek ise, aldığımız maaşım ile olanaksızdı. Son anda kiraladığımız üstü açık bir kamyonla yüklediğimiz eşyalarımızı kara yolundan Türkiye'ye gönderdik. (Ancak zorlukla temin edebildiğimiz ev eşyalarımızın büyük çoğunluğu yolda ciddi hasar görerek maalesef kullanılmaz hale geldi. Diplomatların yaşamlarının hiç de kolay olmadığına bir küçük örnek olsa gerek.)

Almanya'dan getirdiğimiz volkswagen aracımız ile karayolundan Roma'ya gitmek üzere hazırlandık.

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1408/N.+Murat+Ersavci>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Güzergâhımızı Gümölcine, İskeçe, Selanik ve oradan Yanya Dağlarını aşarak Yunanistan'ın "Igoumenitsa" limanına varılması ve feribot ile İtalya'nın Bari limanına ulaşması şeklinde planladık. O dönemde internet vb. imkânlardan yoksun olduğu için feribot biletlerinin temini de kolay olmadı. Limana kadar yolculuğumuzun on bir saat sürecekti, ertesi sabah 06.00'da hareket edecek olan feribota akşam saatlerinde ulaşmayı öngördük. Bu vesile ile güzergâhımız üzerinde olan Selanik Başkonsolosluğumuza uğrayarak, ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün bu kentteki evini ziyaret etmeyi de planladık. Ancak Başkonsolosumuz Ergül Gökçen ve eşinin iyiniyetli ısrarları karşısında kaldığımız akşam yemeği çok zaman kaybetmemize neden oldu. Şubat ayında henüz karlı olan Yanya dağ yollarından sabaha karşı geçmemiz gerekti. Zaman zaman kayalarla kaplı yolun tek şeridini kullanarak zorlukla feribota yetiştik. O dağ yolunun bozuk durumunu arada hatırlar ve irkilirim. Bari'ye vardığımızda ise bir anda tüm atmosfer değişmiş, adeta başka bir dünyaya gelmiştik.

NATO Savunma Koleji (Unitatem Alentes):

Kolej 1951 yılında müttefik ülkelerin asker, sivil ve diplomatlarının ortak bir eğitimden geçirilerek NATO ile ilgili görevlere hazırlanmaları amacı ile Paris'te kurulmuş. Fransa'nın 1966 yılında NATO'dan ayrılması ile Roma'ya taşınmıştı. (Benim dönemimde Kolej Roma'nın EUR adlı yeni bir semtinde modern bir binada yerleşti. Daha sonra 1999 yılında Cecchignola'da eski mevkiine 2 km uzaklıkta çok daha büyük bir Karargâh binasına taşındı.)

NATO Savunma Kolejinde Eğitim:

Altı ay süreli bir çeşit üniversite üstü eğitimde, o dönemde sayıları on beş olan NATO üyesi ülkeleri kapsayan ve yaklaşık 4 hafta süren bir çeşit staj amaçlı iki gezi de yapıyordu. (Günümüzde 30 ülke NATO üyesidir.) Geziler, Kolejin kış ve yaz dönemlerine göre farklı ülke gruplarını kapsamaktadır. Kolej, Korgeneral rütbesinde bir Komutan ve Tümgeneral rütbesinde bir yardımcısı tarafından yönetilmektedir. (Benim dönemimde Kolej Komutanı İngiltere Deniz Kuvvetlerinde Koramirali Sir Lancelot Bell Davies ve yardımcısı Norveç Kara Kuvvetlerinden Tümgeneral Björn Egge idi. Anılan Komutanlar tarafından kurs sonu verilen yazılı değerlendirmeler katılımcıların mensup olduğu kurumların İnsan Kaynakları yetkililerine iletilmesi usuldendir.²⁾

Yönetim kadrosunda İttifak üyesi ülkelere gelen bir danışmanlar grubu da görev yapmaktadır. (Dışişleri Bakanlığından Büyükelçilik Müsteşarı Bilgin Unan - sonradan Büyükelçi – bizim çalışma grubuna Danışman olarak görevlendirilmişti.) Danışmanların görevi ülkelere katılan kursiyerlerin çalışmalarına destek ve programların koordinasyonunu sağlamaktır. Üye ülkelerin uzmanları veya yetkilileri tarafından verilen çeşitli konferanslar ve günlük çalışmaları içeren eğitim dönemi sonunda, katılımcılar değişik ülkelere oluşan çalışma grupları halinde önceden belirlenen konularda birer rapor hazırlanması ile yükümlüdürler. Ayrıca katılımcıların seçmeli olarak Fransızca ve İtalyanca dil kurslarına da devam etmeleri gerekmektedir.

² Kolej dönemi sonrası Okul Komutanının hakkımdaki olumlu değerlendirilmesi Dışişleri Bakanlığına gönderilmiş. Benim Kolejde Danışman (Advisor) olarak öğretim kadrosuna katılmam rica edilmiş. Ancak nedendir bilinmez Komutanın bu amaçla Dışişleri Bakanına hitaben yazdığı mektup, birileri tarafından dikkat çekmeyecek şekilde dosya içinde "kaybedilmişti". Konuyu Komutanın Türkiye ziyareti sırasında söylemesi ile öğrendim, ancak iş işten geçmişti. Şimdi geriye baktığımda, yıllar sonra bulduğum değerlendirme notunun bana verdiği mutluluk çok daha fazladır.

Programlarda katılımcıların birbirleri ile kaynaşmasının sağlanması ile NATO ülkeleri arasında uyumun artırılmasına yönelik çalışmalara önem verilmektedir. Burada kurulan dostluklarla ilerisi için bir çeşit “network” oluşturulmaktadır.

İttifak üyesi ülkeler koleje katılacak adaylarını belirlemede belirli kıstaslara uymak zorundadırlar. Kursiyerlerin rütbe itibarıyla orta düzey askeri ve siviller arasından, ileride yönetim kademelerinin üst düzeylerinde görevlendirilmeleri olası adaylar arasından seçilmeleri gerekmektedir. (Nitekim katılımcılar arasından kendi ülkelerinde Genelkurmay Başkanı, Büyükelçi, General, Genel Müdür düzeyine yükselenler sıklıkla görülmektedir.) Üye ülkelerin uygulaması gereken bir diğer bir kıstas ise kolej mezunlarının ilgili ülkeler tarafından NATO görevlerine atanmalarıdır. (Ben de Merkeze döndüğümde NATO Genel Müdürlüğünde Askeri Şube Müdürü olarak göreve başladım.)

Eğitim Programı Çerçevesine İttifak Üyesi Ülkelere Yapılan Geziler:

Kolejde 54'üncü dönem Kursiyerleri olarak, 4 hafta ABD ile Kanada ve 4 hafta NATO üyesi Avrupa ülkelerini ziyaret ettik. Avrupa gezimiz Portekiz, NATO karargâhının merkezi olan Belçika, Hollanda, F. Almanya, Danimarka ve Norveç'i kapsadı. (Ziyaretler bir dönem NATO'nun Avrupa kanadını, diğer dönem Türkiye ve Yunanistan'ı içeren Güney kanadını kapsayacak şekilde programlanmakta idi.) Ayrıca bir hafta süre ile İtalya'nın değişik bölgelerindeki askeri karargâhlarını ziyaret ettik. Özel bir askeri uçak ile yapılan gezilerde deyim yerinde ise öğrenime devam edildi. Ziyaret ettiğimiz ülkelerde çeşitli brifing ve toplantılara katıldık.

Bir Anekdote:

Ankara'da Bakanlığın NATO Dairesinde çalışırken, 1980 yılında kolejin NATO'nun Güneydoğu kanadı ülkelerine yapılan gezisinde, Kolej Komutanı Koramiral Sir Lancelot Bell Davies ile eşi Joan yeni doğan oğlumuz Derin'i görmek üzere Ankara'da evimize tebrike gelmişlerdi. Roma'da başlayan ve aile dostluğuna dönen ilişkiler sonucu, Zeynep'e de çok yakın davranıyorlardı. İngiliz Koramiral'in babası da genç bir deniz subayı iken Çanakkale muharebelerine katılmış, içinde bulunduğu HMS Goliath'ın isabet alarak batırılmasına rağmen sağ kurtulmuş. Amiral bu anısını anlatırken babasının Türklere büyük bir saygı ile bahsettiğini belirtti.

Avrupa gezilerinin en ilginç olarak Batı Almanya'ya yaptığımız ziyareti anımsıyorum. Macaristan, Çekoslovakya (şimdiki Çek Cumhuriyeti ve Slovakya) ile Doğu Almanya sınır bölgelerine gittik. Bu ülkeler hakkında bilgi aldık. Sınır hattı boyunca askeri helikopterler ile yapılan gezilerde o dönemin Sovyet Bloku ülkeleri hakkında önemli gözlemler yapabilmıştik. (Kim düşünebilirdi ki, karşı tarafta gözlemediğimiz ve NATO ülkeleri açısından önemli bir tehdit teşkil eden o muazzam askeri güç, 1991 yılında kâğıttan bir iskambil kulesi gibi dağılıverecekti.)

Kuzey Amerika gezisinde ise ABD ve Kanada'nın önemli bazı askeri tesisleri ziyaret edildi. Pentagon ve Dışişleri Bakanlıklarında çeşitli brifingler verildi. ABD gezisinin en ilginç yanını ise Dakota Eyaletindeki bir “Minuteman”³ Nükleer Füze Silosuna yaptığımız ziyaret teşkil etti.

³ Dakota, Montana, Wyoming ve Missouri eyaletlerinin çeşitli yerlerine serptirilmiş olan yerin 25 metre derinliğindeki “Minuteman” nükleer başlıklı füzeleri ihtiva eden 400 adet beton ve çelik koruganlı silolar, soğuk savaşın 1991 yılında sona ermesi ile birlikte gruplar halinde imha edilmiştir. Halen bir adet silo turistik amaçla korunmaktadır.

Bir Anekdote - “Minuteman” Füzeleri:

Yerin 25 metre derinliğinde yer alan bir komuta merkezine 3'er kişilik gruplar halinde asansörle indik. Bir nükleer saldırı halinde zarar görmeyecek biçimde tasarlanmış. Burada nöbetleşe 24 saat süre ile görev yapan genç iki Amerikalı Teğmen ile konuştuk. SSCB'den bir nükleer saldırı halinde ABD Başkanından gelecek emri takiben, sığınağın kasasındaki iki anahtarı alıp, aynı anda çevirerek yan taraftaki füzeyi ateşleyecek ve önceden belirlenmiş çeşitli Sovyet hedeflerini imha edeceklerdi. Soruma cevaben, “bir an bile tereddüt etmeyiz” demişlerdi. Böyle bir senaryonun gerçekleşmesi halinde dünyanın ne olacağını düşünmek dehşet verici idi. Zaten Nükleer dehşet dengesi de böyle bir olasılığı önlemek amacı ile ortaya atılmış bir kavramdı.

Birkaç yıl sonra Nükleer Planlama Grubunun (NPG) Norveç'in Kuzey Kutbundaki bir üssüne dönemin Milli Savunma Bakanı ile katıldığım bir toplantıda benzer senaryolar işlenmişti. SSCB'nin dağılması daha olumlu bir havaya yol açarak, nükleer silahlar karşılıklı olarak önemli sayılarda azaltıldı. Ancak Batı ve özellikle ABD ile Rusya arasındaki güvensizlik ortamı yeniden artıyor.

NATO Koleji hakkında izlenimlerim:

Öncelikle, meslek yaşamımın belki de en rahat dönemini geçirdiğimi söyleyebilirim. Öğlenleri günlük çalışmalara için ara verildiğinde, İtalyan yemekleri sunulan kafeteryada buluşuyorduk. Öğleden sonraları ise yabancı dil kurslarına katılmak günlük rutinin bir parçası idi. Kursların en eğlenceli bölümü ise, birbirleri ile sorunları olan Müttefiklerin aralarında cereyan eden konuşmalardı. Her fırsatta ya soru cevap bölümünde, ya da konuşmalarda hemen herkes ülkeleri ile ilgili şu veya bu konuda ne kadar haklı olduklarını belirtmeye çalışırlardı. Tabii en çok Yunanlı ve Türk subaylar arasında geçen diyaloglar, sorunların çokluğu nedeni ile ilgi çekti. Daha çok Yunanlıların tahriki ile askeri kursiyerler arasında başlayan tartışmalara, diplomat olarak müdahale etmek zorunda kalırdım. Hem görüşlerimizi vurgular, hem de yatıştırmaya çalışırdım.

Diğer sosyal programlar arasında yer alan, tarihi Roma'nın bazı ören yeri gezintileri ve müze ziyaretleri ile öğrenim dönemi hem çok yönlü, hem de huzurlu idi. Ancak bir diplomat ve Albay rütbesinde iki subaydan oluşan Türk grubu olarak bizim diğerlerinden daha çok çalışmamız ve görüşlerimizi dile getirmemiz önem taşıyordu.

En nihayetinde, kolejin farklı ülke, kültür ve yörelerden gelen İttifak üyesi katılımcılar arasında belli bir ahenk sağlanmasına katkıda bulunarak, olası sorunların çözümüne yararlı olduğu da kuşkusuzdur. Böylelikle müttefik ülkelerin ileride yönetici olması beklenen kadroları arasında direkt temas olanağı da sağlanmış bulunmaktadır.

Mezunlar Grubu - Ancien'ler:

Kolejin önceki dönemlerine katılan kursiyerler için oluşturulan ve Roma'da düzenlenen yıllık sosyal programlar vasıtası ile aralarındaki temas ve ilişkilerin devamının sağlanması da öngörülmüştür.

Ankara'ya Dönüş:

Dışişlerinden gelen talimatta kolejdeki eğitim süresinin tamamlanması ile merkezde Uluslararası Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünde Askeri İşler Şube Müdürü olarak temmuz ayı sonunda göreve başlamam gerektiği bildirildi. Roma'da kaldığımız süre boyunca bize

gösterdikleri yakın dostluk ve destekleri dolayısı ile Büyükelçilik Müsteşarı Fazlı Keşmir (sonradan Büyükelçi) ve eşi Bige Keşmir'in anılarımızda özel bir yeri vardır.

Bir Anekdote:

Hareketimizden bir gün önce arabamızı park ettiğimiz garajdan alarak, sokağa park etmiştim. Hırsızlar yan camı kırarak radyo teybi çaldılar. Başvurduğumuz polis yetkilisinden ise önce bir azar işittik. Sokakta araba içinde radyo-teyp "tahrike" girmiş! Yapılacak bir şey olmadığı, radyonun muhtemelen "Bit Pazarında" satıldığını ve oradan ucuza alınabileceği söylendi. Peşine düşmedik ve camın yenilenmesi ile bir iki günlük bir gecikme sonrası Ankara'ya hareket ettik. Hep merak ederim, acaba günümüzde de Roma'da hırsızlar araba radyolarına musallat oluyorlar mı?

Nihayet; kolej eğitimi vasıtası ile Türkiye'nin Batılı müttefikleri ile eşit konuma sahip olduğu NATO'ya katılmış olmamızın ne denli yararlı olduğunu gözlemledim. Her şeye rağmen ülkemizin yüksek çıkarlarını ilgilendiren hayati konularda haklarımızı savunabildiğimiz bir örgüte üye olmanın avantajını yaşıyoruz. Katılma kararı veren siyasilerimizi rahmetle anarak, NATO üyeliğimiz sayesinde Türkiye'nin atlattığı badirelere yıllar içinde tanık olmaktadır.